

פניני הסופר

פר' בלק תשפ"ב

דברי תורה נבחרים מתורת מרן החתם סופר זי"ע

גיליון 307

יודע מחשבות ביום דין

"הנה העם יוצא ממצרים ויכס את עין הארץ עתה לכה קבה לי אותו" [כ"ב-י"א]

פירש רש"י 'קבה' הוא לשון יותר קשה מארה לי. מלמד שבלעם היה שונא אותם יותר מבלק. ונוכל עוד לומר, בלעם היה קצת יותר חכם, והבין בדעתו שמא לא ייתן ה' לקללם, ממילא עם יבקש רשות בלשון בלק ויאמר 'ארה לי העם' ה' יצווהו 'לא תלך עמהם' שוב לא יהיה לו פתחון פה מה לבקש. ואבדה תקוותו לקללם, שאם לומר עליהם לשון ארה אין לו רשות, כ"ש ודאי לשון 'קבה'.

ממילא אמר ביקש רשות על לשון קבה לי, ואף עם יסרבו לו יכול לפחות לשון ארה. אבל היודע מחשבות הבין מיד כוונתו הרעה לכן אמר לא תלך עמהם לא 'תאור' את העם אפילו בלשון ארה, שכן ברוך הוא

[תו"מ]

אין מה ללמוד מבלעם הרשע

"ויקם בלעם בבקר ויחבוש את אתונו וילך עם שרי מזאב" [כ"ב-כ"א]

רש"י מביא מדברי הגמרא: מכאן שאהבה מקלקלת את השורה, שחבש הוא בעצמו. אמר הקב"ה רשע!! כבר קדמך אברהם אביהם שנאמר וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו.

נראה לפרש הכוונה עפ"י דברי החובת הלבבות: אדם צריך ללמוד זריזות לדבר מצווה, מהזריזות שיש לעוברי עבירה לתאוות לבם. ממילא גם כאן ניתן לומר ע"י שרואים את הזריזות של בלעם הרשע לקלל את ישראל. ניתן ללמוד ממנו זריזות לעבודת ה'.

אבל ה' לא רצה זאת שבלעם הרשע יהיה איזה שהוא סיבה לעבדי ה' לכן מיד אמר אפילו בדבר הזה כבר קדמך אברהם אביהם, א"כ אין צריך ללמוד ממך אפילו מדה זו כלל.

[עה"ת]

הסגולה להינצל מעבירה

"לא הביט אוון ביעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלוקיו עמו" [כ"ג-כ"א]

כתוב בספר תהילים שוית ה' לנגדי תמיד- שכן בזמן שאדם שם מול עיניו גדלות הבורא ית"ש שהוא תמיד נגדו ורואה בכל

מעשיו, דר עמו בחדר משכבו וכל פניות שפונה ממילא לא במהרה היא חוטא.

והיינו לא הביט אוון - הוא מלשון עוון [כפרש"י] ביעקב, והטעם הוא שהרי ה' אלוקיו עמו בכל מקום ובכל זמן השי"ת במחשבתו.

[תורת משה]

קללות- לא יעזרו

"מה אקוב לא קבה א-ל" [כ"ג-ח]

אמרו חז"ל בלעם היה יודע לכוון הרגע שה' זועם בו, הקשו התוספות מה יכול לומר אז- ותירצו היה יכול לומר כלם.

הנה בשעה שחטאו בעגל אמר הקב"ה למשה, 'ויחר אפי ואכלם' אבל אח"כ ע"י תפילת משה רבינו התבטלה הגזרה.

זהו שאמר בלעם 'מה אקוב' כלומר מה תועיל הרצון שלי לקללם. אפילו עם אומר 'כלם' אבל זה לא יעזור, שכן 'לא קבה א-ל' כאשר ה' אמר 'אכלם' לא הועיל- א"כ כ"ש ודאי לא תשלוט בהם קללתי

[כת"ס]

- וממילא לא התלוננו. אולם בבואם לגבול ארץ אדום. וראו אצל התושבים סוגי פירות שונים, התאוו אף הם לאכול מאותם פירות, וכאבותיהם (לפני מ' שנים) באו להתלונן למשה שרוצים לאכול לחם רגיל. וע"כ נענשו "מדה כנגד מדה" בנחשים שבאו לנשכם, והיה בכך רמז, סיבת תלונתכם שאתם רואים פירות ומאכלים חדשים בעולם, א"כ אף תראו שנחשים ועקרבים ביכולתם להזיק, שכן כשהלכו במדבר הקב"ה השגיח עליהם, והרחיק מהם מזיקים. אולם עתה כשרוצים לחיות בצורה טבעית, אף כוחות הטבע ישלטו בהם לרעה. לכן אמר ה' למשה, לעשות "נחש נחושת" - ויביטו עליו, דהכוונה שיתבוננו בחסדי הקב"ה, ששמר והציל אותם בזמן הליכתם במדבר, ועי"ז תבוא בליבם ההודאה להקב"ה, על חסדיו המרובים. והיינו "תבוא ראייה (נחש) ותכפר על ראייה" (פירות גשמיים)

(תו"מ עמוד ק"ה)

המיוחד בנבואת בלעם

"זירא בלעם כי טוב בעיני ה' לברך את ישראל, ולא הלך כפעם לפעם לקראת הנחשים... זירא את ישראל שובן לשבטיו ותהי עליו רוח אלוקים" [כ"ד- א' ב']

הרמב"ן מבאר שזכה עכשיו בלעם למה שלא זכה עדיין, והיא רוח אלוקים, הכל משום זכותן של ישראל.

"זיכס את עין הארץ" [כ"ב-י"א]

אם ניקח תמונה מאיזה רחוב מרכזי, נציג מספר אנשים, נברר אצלם מה הם רואים? כל אחד יגיב בצורה שונה. הראשון יתבונן על המכוניות והרכבים. רעהו דווקא יסתכל חזק על צורת בניית הבתים. ואילו השלישי יחקור מה הם סוגי החניות באזור זה?

שכן כשם שפרצופיהן שונים- כך דעותיהן שונות. ממילא כל אחד לפי תוכנות נפשו רואה ומתבונן בכך.

בפרשתנו לומדים על עם ישראל ההולך במדבר- אך הדבר לא מוצא חן אצל בלק ועמו, מתחיל לחשוב בצורה זדונית מה לעשות לאותו עם?

מעניין מאוד אבל הוא קלט שעם פרעה ועמלק לא סיימו את המשימה בהצלחה... כדאי לא לשנות גישה, ולנקוט בצעדים אחרים. אולי כך יצליח במעשיו...

כשמצא כי כוחה של אומה זאת היא בפה- יביא עליהם את בלעם הרשע שגם הוא כוחו בפיו...

התורה מרחיבה ומתארת לנו מה בדיוק התחולל שם, אבל בתוצאה הסופית. בלעם נחל מפלה גדולה, ומעבר לכך שבא לקלל ונמצא מברך, יתירה מזו הסוף היה 'בלעם בן בעור הרגו לפי חרב'

רבינו החתם סופר ז"ע כותב בתשובות למעשה אף אחד מבני ישראל לא ראה- ידע על כך, רק צריך להאמין בלב שלם לחסדים שנעשו עמנו. יתכן להוסיף יש כאן עוד מסר עבורינו. כמה פעמים היו דברים שתחילה נראים לנו כהיפך הברכה. היינו מעדיפים שלא יקרה.

אבל ה' ית"ש סיבב זאת שכן יקרה. צריך לדעת להאמין לשנן- בסוף יתקיים ויהפוך ה' לך את הקללה לברכה. רק להמתין לצפות לחסדי ה' ובסוף זה מגיע.

בתחילת הפרשה כתוב שנאת בלק הייתה בעקבות שיעם יצא ממצרים וכיסה את עין הארץ ראיתי פירוש נפלא. בלק הוא מלך מדין- כלומר הכוח שלו מהנהגה גויות של לחיות וליהנות מעוה"ז וכל מה שיש בו, ממילא רואה כל הזמן רק ארציות וגשמיות.

פתאום הם מבחינים בעם 'רוחני' אפילו שהוא חי בארץ גשמית תמיד הוא מסתכל לשמים, גם באוכל ושאר צרכים של הגוף- שונה ונבדל מאומות העולם.

זהו הכוונה בפסוק עם יצא ממצרים, למרות שהייתה שיא הטומאה- ישראל יצאו משם, התגברו על המצרים שלהם, אדרבא הם כיסו את עין הארץ שכן בכל פעולה שלהם, המטרה היא להשיג רוחניות להתעלות ולא לרדת.

זה מה שהציג והפריע לו, עד כדי שמאס בחייו!!!

גוי לא מצליח להבין כיצד ניתן לחיות כך, לכן טרח להביא את בלעם הרשע. לקללם להוריד אותם ממדרגתם.

אבל ה' הכניס מילים בפי בלעם, עד שאמר 'מי מנה עפר יעקב ומספר רובע ישראל' שכן דרגתם של ישראל הוא עצום ורב, וכדברי רש"י שם בפסוק. בכל פעולה ודבר העושים ישראל יש בכך קדושה ורוממות.

נשנן ונחזיר שוב העולה מהפרשה כדברי רבינו החת"ס הפרשה מלמדת אותנו להאמין!!! כן היה בלעם שרצה לקלל, אבל בסוף נמצא מברך. אכן מה טובו אהליך יעקב. כמה צריך לשמוח ולהעריך את המתנה שקבלנו...

ויתכן לבאר שהרי נביא מכין עצמו לנבואה ע"י שמסתכל ומעיין בדבר קדוש, וזוכה להתעלות, אך אותו רשע הלך דרכו בחושך והסתכל בנחשים בידוע. אבל עכשיו עלה בדעתו לעזוב נחשיו, ולא יסתכל אלא במקום קדוש אלוקי ישראל, והיא שבטי קה' ויראה עד היכן מגיע מעלתם, ואיזה דרגות יזכה ע"י הסתכלות באוהלי ה'

והיינו לא הלך לקראת הנחשים- רק וישת אל המדבר פניו, וירא ישראל שוכן לשבטיו. זהו לבד היה הכנתו להגדת עתידות. וע"ז תהי עליו רוח אלוקים, דבר זה לא זכה בו עדיין מעולם. לכן התחיל עתה לשבח ישראל ואמר:

עם זה היה קורה לאדם שעד עכשיו לא ידע כלל ממעלת הנבואה, ועתה ע"י הבטה עליהם זכה לנבואה ומשבח אותם.

הייתי אומר באמת הם מדרגה קטנה, אך אותו אדם מתפעל ביותר שהוא כבן כפר הרואה את המלך. אבל אכן זה 'נאום בלעם בנו בעור', ופירשו חז"ל שאביו היה בנו בנביאות, שכן בלעם היה קוסם יותר מאביו, שהוא מחזה שד-י יחזה נופל וגלוי עינים, ולי נאה לשבח ולומר מה טובו אהליך יעקב שהשגתי ע"י דבר פלא.

עה"ת

הימים המסוגלים לברכה

"לקב איבי לקחתך והנה ברכת ברך" [כ"ג-י"א]

נראה לבאר כפילות הלשון 'ברכת ברך' שהרי איתא בספר חסד לאברהם. יש קל"ב ימים בשנה שנאסרו בנפילת אפיים. ימי השבת, ראש חודש חנוכה ופורים והוא כמניין קל"ב ואם נוריד זאת ממספר ימי השנה שהם שני"ד ישרא בידך רכ"ב [222=132-354]

זהו שאמר בלק 'לקב אויבי לקחתך' רציתי שתקלל כל הקל"ב ימים טובים, אבל עכשיו הנה ברכת ברך- ברכת גם אותם רכ"ב ימים הנותרים שאינם חג ומועד. רבינו ז"ע מביא חידוש זה בשם חמיו מרן הג"ר עקיבא איגר ז"ע.

מוזלא טבא וגדיא יאה

ברכת מוז"ט לידידינו החשובים, העומדים לימיננו בלב רחב ונפש חפיעה. בכל עת ועונה, אשר השמחה שורה במעונם

הרב יוסף מאיר טיגרמן שליט"א ביתר

לרגל שמחת נישואי בתו במוז"ט עב"ג החתן המופלג בתורה ויר"ש

ה"ה יצחק צבי פיין הי"ו

*

הרב אליעזר חיים ניימן שליט"א בני ברק

לרגל הולדת הבת במוז"ט

*

ברכה מיוחדת לסבים הנכבדים

הרה"ג מרדכי ניימן שליט"א

הרה"ח מרדכי אבא דויטש שליט"א

הרה"ח אשר ישע"י פיין שליט"א

יה"ר שיזכו לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח, מתוך הרחבת הדעת בריות גופא ונהורא מעליא. סיעתא דשמיא תדירא